

Om det Elektriska telegrafverket i riket /

Hierta, Lars Johan,

20 Kg. Br.

National Library
of Sweden

Hjerta, L. J.

Förvaltn
Telegr.
(Be)
o
H

Om det Elektriska Telegrafverket i riket.

Uti Aftonbladet för den 26, 27, 28 och 30 Januari har varit införd en följd af artiklar om det elektriska telegrafverket. Dessa artiklar, som äro undertecknade med signaturen R. och bära alla kännetecken af att vara författade af en inom verket anställd embetsman, innehålla åtskilliga för allmänheten intressanta upplysningar om nämnda inrättning, men afse hufvudsakligen att ådagalägga ändamålsenligheten af den förändrade taxa, som genom regeringens beslut i Juni månad sisl. år bestämdes för telegrafkorrespondensen inom riket, med ett lika porto af 2 rdr riksmünt för ett enkelt telegram om 20 ord inom riket, utan afseende på olika afstånd, samt att motverka de förslag, som vid innevarande riksdag blifvit väckta om nedsättning i detta porto.

Då ifrågavarande artiklar synas innefatta alla de invändningar, som med mer eller mindre skäl kunna framställas emot de väckta motionernas tillstyrkande, och frågan nu sannolikt snart förekommer till behandling i ekonomiutskottet, så anhåller insändaren att få upptaga några de viktigaste inkasten till närmare granskning. Ty det lär ej nekas, att om af en sådan granskning skulle visa sig att invändningarna äro mera skenbara än verkliga och deras undanröjande kan leda till antagande af en billigare taxa, enligt något af de väckta förslagen, utan förlust för verket, så vore det en stor vinst för det allmänna.

Det torde vara skäl att först taga i betraktande huruvida det ligger någon nödvändighet eller ens fördel i att hafva ett enformigt telegrafporto för hela riket, då införandet här af varit förenadt med en förhöjning till mer än dubbelt af den afgift, som förut gällde för de närmare afstånden och således för det största antalet af telegrammer, eller till 2 rdr för 20 i stället för 1 rdr för 25 ords telegrafering.

Då hr Hjertas motion om portonedsättning förslagsvis till 75 öre för alla afstånd inom 32 svenska mil samt 1 rdr 20 öre till längre bort belägna orter inom riket föredrogs inom borgareståndet, framställdes af en ledamot derstädes, likasom nu af anmärkaren i Aftonbladet, den förmenta ändamålsenligheten och fördelen af ett medelporto såsom det hufvud-

sakliga skälet emot detta förslag. Det svarades dock å andra sidan och, såsom detsynes insändaren, med rätta, att här icke gäller samma skäl för ett lika porto som för bref. Skilnaden är den, att brefposterna, enligt fastställda reseruter, afgå och anlända på sina bestämda tider, samt skjutsen för desamma erlägges med ett visst belopp, antingen flera eller färre bref medfölja, och att skilnaden i afseende på de sistnämndes antal, nemligen så vidt fråga är om vanliga bref, betyder föga, då det antages, att ett enkelt bref öfverhufvud icke uppgår till 1 lod i vikt och 640 bref således ännu icke väga 1 lipund.

Det andra skälet för medelporto å bref ligger i den stora bekvämligheten ej mindre för de korresponderande än för postverket, för de förra att kunna inom en kort stund få inlemna och de sednare att kunna emottaga och skyndsamt expediera bref, försedda med frimärken, utan behof att för hvarje bref räkna ut afgiften efter taxa och oftast vexla penningar.

Intet af dessa skäl gäller såsom nödvändighet vid telegrafkorrespondensen. Telegrammerna inlemnas och expedieras efterhand under hela dagens lopp. Hvarje telegram mellan afflägsnare stationer och som således måste passera genom mellanstationer och der repeteras, fordrar för hvarje sådan mellanstation sin särskilda handläggning samt orsakar derigenom en något ökad kostnad, hvarföre det kan uppehålla andra, som blifva inlemnade å mellanstationerna, samt följaktligen, om stark brevexling der tillstöter, fordra anläggandet af flera telegrafrådar och anskaffandet af flera instrumenter samt en större servis; och det är icke mer än billigt att någon ersättning härför eger rum. Å andra sidan är det oundgängligt att hvarje telegram presenteras på byrån och ordantalet der uträknas; det är då ingen svårighet för tjenstemannen, och snart sagdt intet besvär, att på samma gång annotera om det lägre eller det högre portot skall erläggas. Han måste ju i alla fall kontrollera huruvida telegrammet skall betala för enkelt eller dubbelt antal ord.

Dessa omständigheter synas alldeles tillräck-

liga för att visa obehöfligheten af det likformiga portot.

Hvad nu beträffar det som utgjort hufvudsaken i motionerna, nemligen att åstadkomma nedsättning i taxan, så yttrar den omtalte artikelförfattaren i Aftonbladet sjelf följande: »Det lider intet tvifvel att en minskning i portosatsen skall leda till en lifligare telegramvexling, likasom ingen lär vilja bestrida, att denna bör på detta sätt så mycket som möjligt befordras i den mån det kan ske utan fara för telegrafverkets ekonomiska bestånd.»

Tacksam för detta erkännande, hoppas insändaren att kunna undanrödja de betänkligheter artikelförfattaren framställt, och hvilka inledas med denna anmärkning: »Svårt är endast att bestämma det belopp, hvartill portoenheten kan nedsättas med rimlig utsigt dertill att den ökade korrespondensen skall ersätta hvad på hvarje särskildt telegram afgiften understiger det nuvarande portot.»

Artikelförfattaren anför i detta afseende vidare att den enligt hr Hjertas motion föreslagna portosatsen 75 öre för enkelt telegram utan tvifvel afses att företrädesvis gynna den korrespondens, för hvilken anmärkaren, som deremot försvarar det nuvarande tvåriksdalers medelportot, anser telegraferna »minst nödvändiga» och att »så önskligt det än må vara att de skingrade medlemmarne af en familj kunna utan stor uppoffring meddela hvarandra underrättelser om sitt befinnande m. m., kan det dock knappt anses vara för detta ändamål som af handels- och sjöfarsfonden blifvit förskjutna omkring 2 millioner rdr». »Icke heller tro vi», säger han, »att någon rimlig nedsättning i telegrafportot skulle bereda Sverges fattigare befolkning tillfälle att för sådant ändamål oftare begagna sig af telegraferingen, och ingen lär dock vilja på allvar yrka att stora summor af statsmedel böra uppoffras för att en del af folket, den rika och välbergade, må sättas i tillfälle att för görligen bästa pris så ofta som möjligt meddela sig med sina frånvarande anförvänder och vänner.»

Detta resonemang och hela logiken deri anse vi, med förlof, ganska svaga. Om nemligen en nedsättning i portot kan verka till en så ökad korrespondens, att så väl utgifter som ränta och amortering å inrättningens kapitalkostnad dermed kan betäckas utan att hinder uppstår för något högre syftemål med inrättningen, hvilket synes föresväfva anmärkaren, så har man ju i sjelfva verket vunnit allt hvad som sökes.

Men vi tro att anmärkaren misstager sig betydligt då han förutsätter att den tillökning i telegrammer, som skulle uppstå genom nedsättning i taxan, skulle nästan uteslutande häröra från familje- eller vänskaps-korrespondens,

äfvensom då han på ett annat ställe yttrar den förmodan att *affärskorrespondensen*, äfven på de mycket centralt belägna orterna, »ingenting lidit af det nya taxeringssättets införande och att fördensknll den skriftvexling, som derigenom upphört, varit af det slag, för hvilka telegraferna äro minst nödvändiga». Tvärtom vill det synas insändaren ej blott sannolikt utan klart, att *just affärskorrespondensen skulle ökas betydligast genom nedsättningen*.

Ty om portot blefve nedsatt, så skulle telegraferna anlitas för en stor mängd requisitioner, förfrågningar och uppgifter om priser samt andra affärsmeddelanden af mångfaldiga slag, som nu äro derifrån uteslutna, emedan de angå mindre belopp och således ej bära en drygare omkostnad, men som ändock i sin mån kunna vara viktiga för underhållet af en hastigare förbindelse och tätare varuomsättning mellan säljare och köpare å särskilda orter. Om detta icke kan nekas, och vi öfverlemnade åt enhvar, som står i förbindelse med en mängd kunder, att afgöra om vi hafva orätt, hvori består då det der högre syftemålet, eller, för att fråga med anmärkarens egna ord, för hvilket ändamål är det egentligen som anmärkaren anser »de två millionerna hafva blifvit af handels- och sjöfartsfonden förskjutna»? Det är icke svårt att gissa till svaret härpå: *det är för de större affärerna*, som kunna lätt bära ett dyrare porto och hvilka äro angelägnare än familjekorrespondensen. Men om man ock ger anmärkaren rätt i det sistnämnda, så kan detta ej vederlägga den sanningen, att det utgör en vinst för alla, om både den mera viktiga och den mindre viktiga korrespondensen kan hinna besörjas och staten derjemte kan hafva behållning på inrättningen.

Detta lär icke heller anmärkaren bestrida, och han har, såsom ofvan är visadt, redan medgifvit att korrespondensen skulle ökas mycket betydligt genom portonedsättningen.

Äro vi nu så långt komna, så återstår att tillse tvenne, det måste medgifvas, hufvudsakliga omständigheter, den ena huruvida genom nedsättningen något hinder och uppehåll kunde uppstå för de viktigare telegrammerna, och den andra, huruvida det hela skulle bära sig med ett nedsatt porto.

I det förre hänseendet har insändaren verkligen funnit att anmärkarens inkast icke sakna skäl för sig, och att betänklighet r måste uppstå emot den i hr Hjertas motion föreslagna nedsättning, om den skulle antagas utan något förbehåll. Fördelen af ett lågt telegrafporto vore dock så stor, att man icke bör skjuta hela förslaget åt sidan innan man tillsett om ej utväg finnes att undanrödja ifrågorande svårighet. En sådan tager insändaren sig frifheten här föreslå, hvartill idén blif-

vit benäget meddelad af en man, som sjelf ifrån början tillhört telegrafverket och som i öfrigt gillat den omnämnda motionens syftning, men genast framställde samma betänklighet som anmärkaren. Den vore, att den, som anser ett telegram af den vikt, att det fordrar ögonblicklig befordran, må ega företrädesrätt vid expeditionen emot erläggande af dubbel betalning.

Det torde bemärkas, att staten härigenom troligen skulle för större delen af de telegrammer, hvilkas expedierande anmärkaren anser utgöra inrättningens hufvudsyftemål, nemligen de, som angå viktigare angelägenheter, erhålla en tillökning i inkomst, som förminskar den befarade förlusten i följd af nedsättningen, under det likväl kostnaden äfven för dessa mera maktpåliggande expeditioner icke skulle på det hela öfverstiga det nuvarande medelportot, när den blefve för de mindre afstånden 1 rdr 50 öre och för de längre bort belägna 2 rdr 40 öre, och det berodde på afsändaren om han ville begagna det enkla portot. Något äfventyr för underslef i afseende å medlens redovisning kunde ej uppstå, då på hvarje telegram, som erlagt dubbel betalning, underrättelse derom skulle medfölja afsändandet och anteckning ske både i afgående och ankommande stationens journal, samt kontroll dessutom kunde utföras både af afsändaren och emottagaren.

Det kan tilläfsventyrs ännu invändas, att den befarade olägenheten af fördröjd expedition för de angelägnare telegrammerna härigenom visserligen vore undanröjd, men att deremot nyttan af nedsättningen i sin helhet blefve blott skenbar, i fall korrespondensen å vissa telegraflinier ökades så, att de telegrammer, för hvilka enkelt porto betaltes, kunde få vänta t. ex. hela dygn på afsändandet. Men denna invändning är den lättaste att vederlägga. Ty om antalet af telegrammer så ökade sig, finge ju äfven staten å dessa linier så betydligt ökade inkomster, att det skulle väl bära sig, till och med blifva af stor fördel att öka telegraftrådarnes antal och anskaffa flera apparater samt ökad betjening å stationerna, för att kunna åtminstone på dagen medhinna expeditionen under alla vanliga förhållanden. Sällsynta undantag i följd af någon alldeles oförutsedd händelse, sådan som krisen 1857, få väl icke tagas i beräkning till grund för det normala förhållandet, lika litet som det kan undvikas att på en jernväg kan en eller par gånger om året tillströmma ett större antal resande, än som kunna expedieras i ett bantåg med det befintliga, för förhållanden i allmänhet beräknade antalet vagnar och lokomotiver.

Skulle det förestående, såsom vi hoppas, befinnas grundadt, så återstår att tillse, huruvida inrättningen ej skulle bära sig med den

tillökning i korrespondens, som uppstode genom nedsättning i taxan. Den sannolikhetsberäkning, som i detta afseende förekommer i hr Hjertas motion, grundar sig först och främst på erfarenheten från Schweiz, der telegraferna, med en taxa af högst 1 franc för enkelt telegram, underhålla sig sjelfva, oakadt stationernas antal i förhållande till befolkningens är större än i något annat land; och härtill kunde äfven läggas Würtemberg, der förhållandet lär vara detsamma. Emot ett sådant från erfarenheten hemtadt skäl kan naturligtvis ej finnas annat att invända, än att Schweiz är vida tätare befolkadt och afstånden mindre än i Sverge. Men denna invändning är mera skenbar än verklig. Ty då i det vidsträckta Norrland t. ex. blott finnas några få stationer och egentligen blott en hufvudledning utåt kusten, så behöfver största delen af dess areal icke tagas i beräkning. Och hvad afstånden beträffar, så åstadkomma de väl en ökad kostnad, men denna inskränker sig till utgiften för stolpar och trådar samt tillsynen derå, och detta bör kunna ersättas af den högre afgiften för de större afstånden. I alla fall, om staten af politiska skäl anser sig böra underhålla telegrafisk förbindelse för dessa orter, utan särskild högre ersättning af de korresponderande, så må väl denna uppoffring kunna ega rum, utan att det skall behöfva betunga de korresponderande i hela det öfriga riket; och då blir jemförelsen med Schweiz i öfrigt ingalunda öfverdrifven.

Det andra skälet för nedsättning i taxan var hemtadt ifrån den förutsättningen, att hvarje station med ett instrument och tolf timmars daglig tjenstgöring, d. v. s. med ett ombyte af servis, bör kunna expediera 240 telegrammer, då hvarje bokstaf i medeltal anses ej medtaga mer än två sekunder och ett enkelt telegram bestå i medeltal af 100 bokstäfver. Med antagande likväl af blott *halfva detta antal* visades det uti motionen, enligt 1857 års redogörelse, att öfverhufvud blott en obetydlig bråkdel nu expedieras af det antal telegrammer, som kunde hinna afsändas på alla stationerna sammanräknade, utan någon tillökning i apparater, äfvensom att man ej på långt när behöfver beräkna nyssnämnda halfva antal af det antagna maximum, för att komma till behållning för statsverket. Detta kan hvar och en sjelf uträkna, om man först ser efter det belopp, hvartill utgifterna antagas uppgå för hela riket, samt sedan dividerar denna summa med de befintliga apparaternas antal gånger dagarne i året, då det visar sig huru många telegrammer behöfva expedieras med hvarje apparat. Och när anmärkaren sjelf medgifvit att korrespondensen skulle genom taxans nedsättning högst betydligt öka sig; när han i sjelfva verket icke haft något annat egentligt motskäl, än att viktigare ex-

peditioner skulle blifva uppehållna af mera obetydliga familje- och vänskapsmeddelanden; när detta motskäl blifvit undanröjdt genom det här ofvan gjorda förslaget om företrädesrätt till expedition mot dubbel afgift; hvarföre skulle man då icke begagna sig till allmänhetens båtnad och beqvämlighet af de utvägar och inrättningar, som redan finnas, då ingen annan tillökning i kostnad för hela riket deraf behöfde uppstå än möjligen en ytterligare sträckning af trådar på de mest anlidade linierna från hufvudstaden till Göteborg och Helsingborg.

Det torde icke ligga något misstag i den förmodan, att den utförliga afhandlingen i Aftonbladet, som gifvit anledning till dessa anmärkningar, egentligen har för ändamål att verka på utgången af ekonomiskottets snart förestående öfverläggning i frågan, genom den kännedom om telegrafverkets nuvarande or-

ganisation, som deruti ådagalägges, tillika med den hofsamhet och skenbara benägenhet till medgifvanden, som deruti är rådande, men genom hvilken dock vid närmare påseende framskymtar ett bestämdt motarbetande af motionerna och en temligen afgjord byråkratisk syftning. Det är af denna orsak insändaren ansett sig böra upptaga frågan, under hopp att utskottets ledamöter skola äfven åt detta genmäle egna någon uppmärksamhet.

Anmärkaren i Aftonbladet har äfven framställt åtskilliga betänkligheter vid den i motionerna yttrade åsigten att telegrafverket lämpligast kunde ställas i sammanhang med postverket såsom en särskild afdelning deraf; men såsom en ren organisationsfråga torde detta mindre intressera läsare i allmänhet, och insändaren har således icke velat öka denna redan något vidlyftiga artikels omfång med att här upptaga den delen af ämnet.

L. J. H. [jerta]